

POSTANOWIENIE

Dnia 12 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Grzegorzczak

w sprawie z powództwa T. N.
przeciwko Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Rejonowego w W.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 12 czerwca 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 5 kwietnia 2019 r., sygn. akt VI ACa (...),

- 1. odrzuca skargę kasacyjną;**
- 2. odstępuje od obciążenia powoda kosztami postępowania kasacyjnego;**
- 3. oddala wniosek pełnomocnika powoda radcy prawnego B.Z. o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 5 kwietnia 2019 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację powoda T. N. od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 14 kwietnia 2016 r. oddalającego powództwo przeciwko Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Rejonowego w W. o zapłatę.

Wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył w całości skargą kasacyjną powód, działający przez kwalifikowanego pełnomocnika ustanowionego przez Sąd. W podstawach skargi wskazał na naruszenie art. 445 i art. 417 k.c. oraz art. 108 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jedn. tekst: Dz. U. z 2019 r., poz. 785 ze zm.). Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powołał się na istotne zagadnienie prawne oraz potrzebę wykładni art. 448 w związku z art. 445 i art. 417 k.c. „(...) w zakresie pojęcia naruszenia dóbr osobistych w postaci pozbawienia powoda znajdującego się w ubóstwie prawa do sądu a mianowicie wyjaśnienia: »Czy prawo do sądu znajduje się w katalogu objętym ochroną dóbr osobistych osoby fizycznej jest objęte ochroną dobrem osobistym i czy odmowa zwolnienia osoby fizycznej od kosztów sądowych w sytuacji posiadania z urzędu przez sąd informacji o jej 'ubóstwie' nie stanowi naruszenia dóbr osobistych?«”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, realizującym w przeważającej mierze interes publicznoprawny i przysługującym od orzeczeń wydanych w dwuinstancyjnym postępowaniu sądowym, w którym zarówno sąd pierwszej, jak i drugiej instancji dysponuje pełną kognicją w zakresie oceny dowodów i ustaleń faktycznych. W związku z tym prawidłowe sporządzenie skargi kasacyjnej wymaga zachowania określonych wymagań formalnych i konstrukcyjnych, ostrzejszych aniżeli w przypadku środków odwoławczych, co powiązane jest z zastrzeżeniem obowiązkowego zastępstwa strony przez adwokata lub radcę prawnego (art. 87¹ k.p.c.). Przymus ten ma w założeniu zapewniać konieczny w postępowaniu przed Sądem Najwyższym profesjonalizm i odpowiednio zabezpieczać sytuację procesową stron.

Zgodnie z art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c. oraz art. 398⁴ § 2 k.p.c. skarga kasacyjna powinna zawierać m.in. przytoczenie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie oraz wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Przytoczenie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie oraz wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnienie są odrębnymi i samodzielными wymaganiami skargi kasacyjnej. Dystynkcja ta wiąże się ze szczególnym celem wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, który polega na przytoczeniu prawnych racji przemawiających za zasadnością merytorycznego rozstrzygnięcia skargi kasacyjnej z uwzględnieniem publicznoprawnych, ponadindywidualnych zadań tego środka zaskarżenia. Podstawy kasacyjne i wypełniające je zarzuty determinują natomiast zakres kontroli kasacyjnej (art. 398¹³ § 1 k.p.c.), ich uzasadnienie służy zaś wskazaniu jurydycznych argumentów przemawiających za niezgodnością zaskarżonego orzeczenia z przepisami prawa objętymi zarzutami skargi. Badanie podstaw

kasacyjnych i ich uzasadnienia ma przy tym następczy charakter i warunkowane jest uprzednim pozytywnym zweryfikowaniem powodów przemawiających za przyjęciem skargi do rozpoznania (przyczyn kasacyjnych).

Przytoczenie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie jest elementem konstrukcyjnym skargi kasacyjnej; uchybienia w zakresie tego wymagania nie podlegają naprawieniu i skutkują odrzuceniem skargi kasacyjnej a limine jako niedopuszczalnej (art. 398⁶ § 2 i 3 w związku z art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.) (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 1997 r., I CZ 22/96, OSNC 1997, nr 4, poz. 46, sprost. OSNC 1997, nr 6-7, s. 136, i z dnia 11 marca 1997 r., III CKN 13/97, OSNC 1997, nr 8, poz. 114). Dotyczy to nie tylko samego przytoczenia podstaw kasacyjnych, tj. wskazania naruszonych przepisów prawa i postaci tego naruszenia, lecz także uzasadnienia podstaw kasacyjnych przez wyjaśnienie, na czym naruszenie to - zdaniem skarżącego - polegało i jaki mogło mieć wpływ na wynik sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 sierpnia 2000 r., IV CKN 1181/00, OSNC 2001, nr 1, poz. 19). Uzasadnienie to powinno być wyodrębnione w sposób redakcyjny i treściowy wśród pozostałych elementów skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2016 r., IV CSK 525/15, niepubl.).

Złożona skarga kasacyjna obejmowała trzy jednostki redakcyjne (punkty), w których wskazano - kolejno - zaskarżone orzeczenie i zakres zaskarżenia (punkt I), podstawy kasacyjne, na które składało się wyspecyfikowanie naruszonych przepisów prawa i postaci tego naruszenia, oraz wnioski o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnienie (punkt III). Dodatkowo w punkcie trzecim ujęto element zatytułowany „Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania”. W skardze nie wyodrębniono natomiast wyводу, który pozwalałby ocenić, czy jej podstawy są uzasadnione (arg. ex art. 398¹⁴ k.p.c.), a tym samym, czy skarga zasługuje na uwzględnienie. Podkreślenia wymagało, że za takie uzasadnienie nie mogło być uznane lakoniczne rozwinięcie każdego z zarzutów stanowiące element przytoczenia podstaw kasacyjnych, które ograniczało się - niezależnie od braku odpowiedniego redakcyjnego wyodrębnienia - de facto do twierdzenia, że stanowisko Sądu Apelacyjnego jest błędne i stanowi wyraz nieprawidłowej wykładni przytoczonych przepisów prawa, bez odniesienia się do argumentów zawartych w motywach zaskarżonego wyroku.

W tym stanie rzeczy należało uznać, że skarga kasacyjna nie spełniała wymagań konstrukcyjnych, determinujących istotę tego środka i warunkujących jego merytoryczną ocenę, a tym samym podlegała odrzuceniu jako niedopuszczalna (art. 398⁶ § 3 k.p.c.).

Ubocznie należało wskazać, że w skardze nie wykazano również powołanej przyczyny kasacyjnej, co - w razie stwierdzenia dopuszczalności skargi - uzasadniałoby odmowę jej przyjęcia do rozpoznania. We wniosku pominięto, że problematyka kwalifikacji prawa do sądu i jego komponentów jako dóbr osobistych była już przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2010 r., II CSK 640/09, OSNC-ZD 2011, nr A, poz. 4 i z dnia 24 września 2015 r., V CSK 741/14, OSNC 2016, nr 7-8, poz. 95 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2019 r., III CNP 13/18, niepubl.). Wyczerpujące w zasadzie całe uzasadnienie wniosku wywoły dotyczące relacji między art. 445 i art. 448 k.c. nie pozostawały ponadto w związku z powołanym zagadnieniem. Twierdzenie zaś, że działanie referendarza sądowego, a następnie sądu, naraziło powoda na wiele nieprzyjemnych odczuć w postaci naruszenia godności i upokorzenia nie mogło służyć wykazaniu przyczyn kasacyjnych określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁶ k.p.c. i art. 102 w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

Wniosek pełnomocnika procesowego skarżącego o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym oddalono, mając na względzie, że sporządzenie skargi kasacyjnej, która okazała się niedopuszczalna na skutek niespełnienia wymagań konstrukcyjnych, nie może być traktowane jako udzielenie pomocy prawnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 1999 r., II CKN 341/98, OSNC 1999, nr 6, poz. 123).

